

Foto: Kjetil Kausland

Knuseren Kausland

(Bergen): Han knuste ikke motstanderen, men klarte å sprengre noen grenser.

AV MELANIE FIELDSETH

NO MÁS Med: Kjetil Kausland og Martin Wojcik. Konsept: Kjetil Kausland. BIT Teatergarasjen. 10. mai

Det er ikke ofte jeg føler behov for å skrive meg inn i en anmeldelse. Jeg er jo alltid til stede i tekstene som skrivende subjekt, men som oftest har jeg ikke lyst til å fremtre sammen med forestillingen jeg skriver om. Det er ikke noe grunnleggende kunstkritisk filosofi som ligger bak, bare et personlig valg som passer meg. Men denne anmeldelsen er et nødvendig unntak fra min sedvanlige modus.

Sjeldent har det knyttet seg så mye spenning til en kunstbegivenhet, og sjeldent har jeg bevitnet en kunsthendelse som så til de grader gjorde meg bevisst på, og om ikke akkurat tvilende, så spørrende, til min egen tilstedeværelse. I *No Más* bestemte kunstneren Kjetil Kausland

seg for å krysse grensen fra å være en iakttaker av Mixed Martial Arts (MMA), til å bli en fighter i en ekte MMA-kamp der motstanderen var profen Martin Wojcik fra Sverige. Kauslands kunstprosjekt er imidlertid mer enn kampen som fant sted i BIT Teatergarasjen 10. mai. I bildeserien *No Holds Barred* (2006) fotograferte Kausland MMA-utøvere over flere år og i flere land, samtidig som han selv ble bedre kjent med miljøet og begynte å trene. Prosjektet, som kan sies å strekke seg fra *No Holds Barred*, gjennom kampen og frem til den kommende utstillingen på Lautom Contemporary i Oslo i høst, sprenger noen rammer som vanligvis holder kunsten på plass og gir tilskueren noen gjenkjennelige parametere for å oppleve kunst.

Kampen og prosjektet

I tradisjonell scenekunstnerisk forstand tilsier disse parametrene at jeg skal ta stilling til kampen. Men det er én av rammene Kausland har sprengt, fordi det er vanskelig å betrakte kampen uten å se den i lys av prosjektet som helhet. Det går an å betrakte den som en selvstendig bestanddel innenfor det overordnede prosjektet, men et slikt perspektiv er nødvendigvis ufullstendig uten ytterlig kontekst. Prosjektets premisser krever at vi ser nærmere på prosessen som ledet frem til kampen, og hvordan kampen utgjør råmaterialet for den kommende utstillingen. Det er ved å se alt i sammenheng at det kraftfulle ved Kauslands kunstneriske prosjekt trer frem. Estetisk fascinasjon med MMA-kulturen utviklet seg til fordypning i den kulturens fy-

siske teknikk og ritualer. Dette tok så Kausland til dets ytterste konsekvens, ved å kjempe en kamp selv. Imidlertid var han aldri uten kunstnerens blikk; for mens interessen hans endret seg, skjedde det også en endring i hans kunstneriske metode. Fra iakttaker til utøver. Fra avbildning til fysisk deltakelse. Mye av prosjektets styrke ligger nettopp i denne utviklingen og hvordan det også krever en endring i tilskuerens innstilling. Selve kampen varte i knappe 10 minutter, men kunsthendelsen og min egen opplevelse som tilskuer begynte lenge før kampstart og har ennå ikke tatt slutt.

Både i forkant og etterkant av arrangementet i Teatergarasjen har det vært mange skrivelser om Kausland og hans beveggrunner for å stille til kamp. Vi har kunnet lese om fenomenet MMA, en kampsport som vokser i popularitet, men som er forbudt i Norge. MMA-kamper kjempes innenfor et bur. Det finnes få regler og det meste av slag, spark og bryteteknikk er tillatt. Følgelig har vi kunnet lese flere kunstneriske og sosiologiske analyser av mannsrollen og kunstnerrollen i *No Más* og *No Holds Barred*. Prosjektet har også blitt kritisert for unødige eksponering av vold. Kausland har vært forbløffende åpenhjerlig i forhåndsamtaler om hvordan han ønsker å sette kunstneriske og personlige grenser på prøve, men har tilbakevist beskyldninger om vold. I en artikkel i Klassekampen 7. mai definerer han vold som maktovertredelse. Verken *No Más* eller *No Holds Barred* kan sies å være det. Snarere tvert imot. I *No Más* velger Kausland å blottstille seg selv i en uforutsigbar og fysisk og mentalt krevende opptreden, som han har trent seg til. Han forbinder prosjektet med performancekunstens tradisjon for fysiske overskridelser og absolutte tilstedeværelse. Kauslands rolle som kunstner og aktør er beslektet med kroppskunstnere som ikke bare iscenesatte seg selv, men gjorde konkret bruk av kroppens faktiske sårbarhet: som kjøtt og blod, som både sterk og skjør, som kjønn, som kilden til direkte erfaring, berøring og nærvær. En treffende referanseramme som plasserer prosjektet trygt innenfor kunstverdens grenser. Men også denne rammen utfordres av Kausland, dels på grunn av MMA's status som forbudt kampsport og dels på grunn av kampens publikumsappell som strekker langt utenfor kunstnerisk interesse.

Forventninger

Jeg ankom Teatergarasjen mer enn en halvtime før forestillingsstart, der det allerede var en lang

kø utenfor inngangen. Inne i salen valgte jeg å stå så nært buret som mulig. I tjenestens navn selvfølgelig, men også ut av ren nysgjerrighet og skuelyst. Nysgjerrigheten gikk like mye ut på hvordan Kausland ville takle kampen og hvordan kampen kom til å utarte seg, som hvordan jeg ville takle kampen. Selv om jeg har sett kampsportsgrener på tv, i varierende grad av iscenesettelse og genuin kamp, har jeg aldri sett en «live». Det var først da jeg så buret at det virkelig gikk opp for meg hva jeg gikk til. Med det mener jeg at mine forventninger plutselig tok fysisk og konkret form. Stilt ut på en forhøyning midt på scenegulvet lyste det åttekantede buret mot meg. Bokstavelig talt. Buret var svært og skremmende i metallgrått og svart, men lyssettingen og omgivelsene gjorde det til et objekt som jeg ønsket å se på.

Jeg begynte å tenke på Kausland, prøvde å betrakte det hele fra hans perspektiv. Jeg tok det intellektuelle først. I forlengelse av *No Holds Barred* skal kunstneren tre inn i prosjektet som aktør, stille seg på lik linje med sine tidligere kunstobjekter og tåle å ha tilskuerens objektiverende blikk rettet mot seg. Jeg kunne forstå hvordan *No Holds Barred* og *No Más* undersøker fremstillingen av og forestillinger om kampsportens kultur og utøvere. Begge verk stiller seg spørrende til hvordan og under hvilke omstendigheter samfunnet stempler visse identiteter og lyster som akseptable og uakseptable, og dermed utfordrer kunstneren seg selv og oss som tilskuere til å ta stilling til vår villige deltakelse i noe som, for noen, rører ved fordommer og moralske prinsipper.

Bekrefter ambivalensen som følger med prosjekter som virkelig tør å utfordre

På et fysisk nivå setter han seg selv på prøve. Kan han takle den fysiske prøven og det psykiske presset? Passer han innenfor denne rollen eller står den i konflikt med hans eget selvilde, både som kunstner og menneske? Eller er det å snakke om roller på denne måten nettopp det han ønsker å bryte med? Er det enda et skille Kausland ønsker å knuse? Å vise at mennesker er komplekse og kan ha interesser som synes å stå i konflikt med egne og andres oppfatninger, men

at slike motsetninger egentlig er selvforskyldt fordi vi alltid er opptatte av å sette hverandre i bås. Funderingen min ble brått avbrutt da flere og flere strømmet til. Jeg sluttet å analysere omstendighetene og ble istedenfor opplukt i omgivelsene. Stemningen, spenningen, synet av alle menneskene, og ikke minst forberedelsene som fant sted innenfor sikkerhetssperrene som omringet buret, var fascinerende. Musikken startet og fighterne entret salen. Wojcik først og så Kausland. Inn i buret så Kausland både større og sterkere ut enn motstanderen. Spenningen steg mens døren ble forseglert fra utsiden og dommeren igangsatte kampens åpningsritualer. Alle øyne var på Kausland.

Første runden var preget av forsiktighet, mens Kausland og Wojcik prøvde seg frem med noen slag og spark. Ingen fulltreffere, men folk heiet og ropte i oppmuntring og fortvilelse likevel, avhengig av hvem som avleverte slaget. Andre runden gikk fortere for seg. Slag og spark ble avlevert hurtigere og med større kraft, ledsaget av den solide, klaskende og uhyggelige lyden av hud mot hud, muskel mot muskel, ben mot ben. Og så skjedde det. Wojcik fikk plutselig overtak og begynte å lande flere kjappe slag. Kausland ble drevet bakover mot veggen og derfra var det omtrent rett i bakken. Kausland fikk tilsyn, og så var kampen ferdig. Tydelig forslått på den ene siden av ansiktet, reiste Kausland seg og kampens avsluttende ritualer tok over. Armen til den seirende Wojcik ble løftet i været og motstanderne klemte hverandre. Nederlaget var et faktum, men publikum brydde seg nok ikke så mye om det. Applausen anerkjente Wojciks seier, men mer enn det var det anerkjennelse av Kauslands betydelige bragd.

Massevis av mennesker strømmet til Teatergarasjen denne kvelden for å bevitne det som viste seg å være en kortvarig kamp uten mye blodutgytelse eller store skader. Det var tilsynelatende og overraskende en kontrollert affære til tross for at MMA bruker minimalt med regler. Etter kampen er det noen som har gitt uttrykk for at Kausland ikke var en god nok fighter, at han ga seg for tidlig, og at det hindret en estetisk opplevelse fra å bli fullbyrdet. At vi ikke fikk se hele registeret innen MMA. Denne salige blandingen av estetisk og teknisk kritikk understreker i hvilken grad Kauslands prosjekt også handler om tilskuerne og deres forventninger. Det er også en bekreftelse på den grunnleggende ambivalensen som følger med prosjekter som virkelig tør å utfordre normer og vaner.

Uforutsigbarheten som implisitt ligger i *No Más* både som kunst og kamp setter enhver gjeldende parameter for disse situasjonene på prøve.

Fra mitt ståsted som tilskuer har Kausland oppnådd to ting med kampen og dens kunstneriske kontekst. Han har skapt et altopplukkende øyeblikk, samtidig som han har hevet bevisstheten på utfoldelsen av og deltakelsen i dette øyeblikket. Ved å velge å tydeliggjøre og synliggjøre seg selv i relasjon til kunstprosjektet og dets utgangspunkt i MMA, har han tvunget meg til å gjøre det samme.

Svik og idealisme

AV ANETTE THERESE PETERSEN

THE STREET SCENE Konsept/co-regi: Pia Maria Roll. Regi: Marius Kolbenstvedt. Lys: Boya Böckman. Lyd: Thomas Hildebrand. Black Box Teater, Lille scene 14.sept

anledning *The Street Scene* er sofaer og stoler i foajéen på Black Box Teater gruppert i en halvsirkel ved baren. Her ute starter forestillingen, og dermed blir overgangen glidende. Når Pia Maria Roll entrer rommet, begynner hun med å forsikre seg om at alle har fått en plass og at alle ser greit.

Forestillingen er todelt, og neste halvdel utspiller seg inne på Lille scene. Første halvdel dreier seg i hovedsak omkring Roll, og kan sies å være hyper-personlig, i tillegg til «dokumentarisk hyper-realistisk», som den presenteres som i programmet. Fra velkomst og publikumsomsorg glir forestillingen over i en slags presentasjon av Roll. Hun forteller om sitt vennskap med Catherine Hasvis, nå: Chameli Ardagh, og dette danner bakgrunnen for forestillingen. Roll innvier oss i det øyeblikket da hun visste det var skuespiller hun skulle bli: under Tramteatrets forestilling *Det går alltid et korstog* på Chateau Neuf i 1983. Den gang var Roll tretten år, og hun gikk «fanatisk og begjærlig» opp i sin dyrkelse av Tramteatret.

Personlig

Allerede innledningsvis tematiserer Roll teatret